

MÁROK TAMÁS

Átépítés előtt

SZEGEDI SZABADTÉRI JÁTÉKOK 2013

Út közben cseréltek hajtót idén a Szegedi Szabadtéri Játékok szekerén. A közgyűlés jobboldali képviselői régóta szerették volna leváltani Bányai Edinát az igazgatót, s szándékukhoz a Reök Palota egyik kiállítási installációjában találtak apropót. A leváltás indokoltságát annak idején bőven taglalta mind a politika, mind a sajtó. Szakmai szempontból most az az érdekes, hogy az idei évadot még teljes egészében az előző vezető készítette elő, ám az újnak kellett végrehajtani.

Persze, hogy mennyire új ez a direkción, azon lehet meditálni, hisz Herczeg Tamás korábban évekig Bányai helyetteseként dolgozott. Személye inkább szolid folytonosságot jelent, semmint határozott cezúrát. Persze, hogy ő, és művészeti vezetője ifj. Harangozó Gyula mit, milyen szabadtéri játékokat szeretnének, az leghamarabb jövő nyáron derülhet ki.

Manapság a kultúrában a pénzre, pénzhiányra való hivatkozás a fantázia és a bátorság hiányát jelenti. A Szegedi Szabadtéri Játékok nem tartozik sem a legfantáziadúsabb, sem a legbátrabb játszóhelyek közé. Amit Szinétár Miklós az Operaházra mondott, az a Dóm tere is igaz: nagy hajó lassan fordul. Kérdés, hogy akar-e egyáltalán fordulni? Ezt nehéz eldönteni, inkább tanácsstalanság látszik.

A műsorpolitika bizonytalansága kezdettől fogva végigkíséri a Dóm téri színpadot. Misztérium, nagyopera, magyar nemzeti dráma, no és a klasszikusok próbáltak megjelenni változó sikerrel. Minden kornak megvoltak a slágerműfajai és slágerdarabjai, ám ezek nem tartanak örökké. Divatok, nézőterek, nézői igények változnak. A 30-as-tól a 80-as évekig abszolút sláger volt például Az ember tragédiája. Ma pedig sem ezt sem más prózai darabot lényegében nem lehet eljátszani a Dóm téren.

Az utóbbi évek leleménye a magyar operett. Régebben is meg-megjelent, de valahogy más léptékben. A Csárdáskirálynőtől a Málnás Miskáig terjedő vonulat az elmúlt évek legjelentősebb sikerszériája volt. Változó intenzitással, hisz a nyitó Alföldi-remeklést nehéz megismételni, a Marica grófnő Lukács Gyöngyivel (rendezte Eszenyi) nyomába se ért, A víg özvegy gyöngécske volt, a Cigányszerelem (amelyet a 1993-ban már volt szerencsénk megismerni) hatásos, élményszerű előadás volt, a tavalyi Málnás Miska pedig (újfent Alföldi celebrálásában) ismét bombasiker.

Nos, idén a Leányvásárra esett a választás, ami eleve nem tűnt telitalálatnak. A történet nem elég gazdag, nem valami nagyszabású. Gothár Péter sok mindent kitalált, áthelyezte a helyszínt, átfazonírozta a főhősöket, még a történetet is, most is sztárok csapata vonult föl, az eredmény mégse lett átütő. A mű nem elég erős, és a főszerepre kitalált Nagy Ervin mégse rendelkezik operai jellegű énekhanggal, így aztán minden tehetsége dacára bonvivánként fél-élmény. Úgy gondolom, a darabválasztás téves volt. Korábban évtizedekig nagy sikerrel játszották itt A cigánybárót, de két évadon át A mosoly országa is bevált. Ha már operett, na-

gyon közismert operett kell, tele slágerekkel. Másfelől az operetténeklés speciális szakma, amelybe a prózából vagy az opera területéről nem mindenki tud csak úgy egyszerűen átrátni.

Az Elfújta a szél nagy slágernek ígérkezett, de aztán kiderült, hogy mégsem ér föl a szerző másik sikeréhez, a Rómeó és Júliához. A musicalfronton egyre égetőbb a megfelelő színvonalú művek hiánya. A Nyomorultak, az Elisabeth, a Miss Saigon és persze a Macskák után nehéz olyan darabot találni, amely elég nagyszabású és elég átütő volna 3-4 Dóm téri előadásra. Márpedig musical kell, a közönség várja, s ha kicsit csalódik, akkor is jegyet vált a következő előadásra.

Eleve rossz ötletnek látszott, hogy Kung-fu táncot hoznak a Dóm térre. A táncos produkcióknak megvan itt a létjogosultsága, de ma már csak speciális táncprodukciók élnek meg. Mindenki föllélegezett, amikor jött a hír, hogy elmarad a kínai darab. A váratlan helyzet lehetőségét adott az igazgatóságnak, hogy egyfelől bizonyítsa rátermettségét, másfelől megmutasson valamit szándékaiból. Nos, évadhirdetésekor nagy visszhangot keltett, hogy idei szezon programjában nem szerepelt opera. Ez a Játékok 1959-es újraindítása óta nem fordult elő, sőt több olyan szezon is volt, amikor két operaelőadást is tartottak. A műfaj a háború előtt is meghatározó volt a Szegedi Szabadtérin. Az indok az volt, hogy előző évek operaelőadásaira, például a Parasztbecsület-Bajazzókra is nagyon nehezen tudták eladni a jegyeket. A megoldás azonban nem az, hogy nem játszunk operát, hanem az, hogy másként kell játszani. Úgy tűnik például, hogy gigantikus rendezésekbe beleölt milliók nem kamatoztak.

Mondhatnánk, hívjunk sztárokat. Csakhogy a magyar operaszínpad nem hemzseg ma a csillagoktól. Nemzetközi porondon vannak jó énekesek, de talán csak 2-3, akinek a neve az operarajongók szűk kasztján kívül is mond valamit a publikumnak, azaz akinek a nevére megveszik a jegyeket. Mindenesetre tanulságos, hogy pár éve a Szegedi Nemzeti Színházban a jónevű José Cura két Otellójára és két Toscájára gond nélkül elkelték az alaposan megemelt áru jegyek. Talán errefelé kellene indulni.

Az idei pótopera, az amerikai Porgy és Bess nem vált be valami fényesen. Egy kopott, szegényes utazó produkció érkezett a Dóm térre. Akadtak benne tehetséges énekesek, de összességében szinte amatőrnek tűnt. Egyetlen erényként azt ismerhetjük el, hogy sok év után újra fölcsendült Magyarországon a mű, amelynek lehetőségeit jelentősen leszűkíti, hogy az örökösök akaratának megfelelően csak afroamerikai énekessel szabad előadni. Nem tudjuk, mikor megy Magyarországon újra Gershwin-operaelőadás, de ezt a mostanit nehéz legszebb emlékeink között számon tartani.

A Szegedi Szimfonikus Zenekar idei ajándékkoncertje is opera volt, a 200 éves Verdi és Wagner emlékére tartottak hangversenyt. A zenekari számok mellett két szegedi származású énekesnő, a pályája vége felé tartó Tokody Ilona, és a zeniten szintén túljutott Temesi Mária énekeltek áriákat. Temesi jó erőben, a mai magyar Wagner-éneklés élvonalába tartozó színvonalon, Tokody a régi nagy esték emlékét idézve, de időnként erős hangkorlátokkal. A Gyüdi Sándor vezényelte koncert inkább a feladat kipipálásának, mint nagyszabású, lelkesítő ünneplésnek hatott.

A végére maradt a csattanó, a 30 éves sláger, az István, a király. A bemutató – mint története során annyiszor – tele volt művészeten túli felhangokkal. Az alkotók a rendezésre Alföldi Róbertet kérték föl, s az eredeti tervek szerint a produkció beköltözött volna a Nemzeti Színházba. Ám közben kiderült, hogy Alföldi nem marad annak a színháznak az élén, és kitört

a Bányai-botrány. Így aztán egy 2012. novemberi közönségtalálkozó a Reök Palotában Bányai melletti tünnetessé vált. Szörényiek ragaszkodtak a produkcióhoz és Alföldihez is, ami azért akkoriban nem volt mindenki számára evidens. Aztán létre is jött az előadás, a darab hagyományainak megfelelően verekedtek a jegyekért, de csak háromszor játszották, kétszer még a Budapest Arénában is színre kerül. Hogy jövőre, vagy később visszatér-e Szegedre, rejtély. Az előadásról részletes beszámolót olvashatnak a tiszatajonline-on. A Játékok egésze szempontjából azt lehet mondani, hogy izgalmas, sikeres produkció volt. Az előzetes szélsőséges véleményeket nem igazolta, de a darab Dóm téri létjogosultsága ismét nyilvánvaló volt. Kár, hogy Szörényi többi rockoperái, az Attila vagy a Veled uram, meg sem közelítik az István színvonalát. A Játékok vezetőinek nagy könnyebbséget jelentene, ha még 2-3 hasonló magyar rockoperából tudnának válogatni nyaranként.

Jövőre átépítik a Dóm lépcsősorát, amely egyben a Szabadtéri Játékok színpada is. Nem lehet pontosabban tudni az építkezés menetrendjéről, s arról, hogyan befolyásolja ez a jövő nyári Játékokat. Ám a játszóhellyel együtt a program, a koncepció is átépítésre szorul. Az eddigi irányok, arányok 2013 nyarának végén nem tűnnek túlságosan perspektivikusnak. Pedig a Dóm téri Játékokban mind szellemileg, mind színházilag számtalan izgalmas lehetőség rejlik. Remélhetőleg az új vezetésnek vannak ötletei a kiaknázásra.

